

in nastopati proti Francozom in sploh Evropejcem prav predrzno. Napadati so začeli Francoze in jih pobijati. Sploh noben Francoz ni bil več varen pred divjimi Madagaskarci. Francija je hotela s početka z lepo prisiliti Madagaskar k zopetni pokorščini, ker pa to ni šlo, sklenila je z orožjem, z vojsko pridobiti si zopetno spoštovanje na Madagaskarju. Tako je prišlo do vojne mej Madagaskarom in Francijo.

Azija. — Japonci so vzeli prvo vojno kitajsko pristanišče Port Arthur po daljšem obleganju in trdem boju. V boju je bilo 15.000 Japoncev in 13.000 Kitajcev. Kitajci so zgubili 2000, Japonci 200 mrtvih. Večji del kitajske vojske je ušel. S pridobitvijo Port Arthur-ja so Japonci gospodarji v Kitajski. Vsak daljni upor Kitajcev bi bil brez uspeha. Japoncem je s to zmago odprta na vse kraje pot. Da bi jim bil pa mir vkljub zmagonosnemu prodiranju tudi ljub, je naravno. Zima je tu in moči so se tudi že obrabile. Zjedinjene države ameriške so se ponudile za posredovanje miru, toda le v toliko, da naznanijo mirovne pogodbe enega drugemu, ker sami Kitajci in Japonci niso v neposredni diplomatski zvezi mej seboj; sicer se Zjedinjene države ne bodo nič vmešavale.

Obrtnija.

Aluminij za grajenje ladij.

Vedno bolj se širi poraba aluminija in njegovih zmesij za različne obrtne namene. Že dolgo se je mislilo na to, da bi se iz aluminija delale tudi ladije, ker je jako lahek. Pomislek, katerega so dosedaj imeli, je pač ta, da je jako malo prožen. Nedavno je pa izdelala angleška tvrdka Jazzow in drugovi torpedovko za francosko vlado, in komisija veščakov se je o poskusih ž njo izrekla jako povoljno.

Tudi previsoka cena nekoliko ovira občno porabo te kovine za ladijodelje, dasi je morska voda prav nič ne škoduje. Ker se pa vedno boljšajo načini za pridobivanja aluminija, je pričakovati, da kmalu ta pomislek izgine. Že sedaj računajo, da bi torpedovka iz aluminija bila le za 3 %, to je kacic 9000 gld. dražji, nego jeklena. Ta razloček je pa že jako neznaten in pomorske uprave ga najbrž ne bodo dosti jemale v poštev.

V Franciji so zgradili tudi že jedno jadernico iz aluminija, ki se je pokazala jako dobro, več večjih in manjših ladij za kolonijalne namene se pa gradi, dočim je gori omenjena torpedovka prvi poskus porabe aluminija za vojno mornarico. Ta torpedovka je sicer najmanjše vrste, velika je le 14 ton. Dolga je 19 metrov, široka 2,8 metra in je 1,45 metrov globoka. Določena v to, da se z najstjimi drugimi jednako velikimi torpedovkami vzame na krov velike vojne ladije „La Froude“.

Vsa ta ladija, ki je narejena skoraj vsa iz aluminijeve pločevine, v kateri je primešano 6 % bakra, tehta 2400 kilogramov. Spuščala se bodo v boji z omenjene velike ladije v morje. Hitrejša je za jedno šestino, kakor druge podobne ladije. Misli se, da ladija zaradi tega toliko hitreje gre, ker je lažja. Upa se pa pri večjih ladijah iz aluminija doseči še večjo hitrost. Omenjena torpedovka gre jako mirno, se ne trese, kakor se druge podobne ladije pri naglem vrtenju težkih strojev. To tresenje je

večkrat naravnost neznosno. Ker vse mornarične uprave skušajo doseči kolikor je moč veliko hitrost pri torpedovkah, ni dvoma le, da torpedovke iz aluminija začno delati tudi drugod, ako jih več napravijo v Franciji. Za nekatere dele pri strojih na ladijah, za katere je želeti, da so lahki, že tudi drugod rabijo aluminij, da se doseže večja hitrost. Splošna poraba aluminija bode mogoča še le, ako se posreči napraviti kako zmes, ki bode prožnejša, nego so sedanje, in zatorej tudi trdnejša. Dosedaj se je dosegla največja trdnost proti prelomu 30 kilogramov na kvadratni milimeter. Pač se bode pa pri hitrem napredku tehnike v današnjem času kmalu dala doseči večja prožnost, morda pri neznatno večji težji. Vsekako ima aluminij še veliko prihodnost, posebno ker je vedno cenejši.

Obrtnijske raznoterosti.

Vinarjev je še jako malo prišlo v promet. Finančni minister jih bode v kratkem več izdal. Razpisalo je do 20. decembra ponudbeno obravnavo za preskrbljenje 150.000 kilo bronastih denarnih ploščic, ki se bodo porabile za kovanje vinarjev. Napravo tacih ploščic so sedaj prepustili zasebni industriji.

Socijalnopolitični oddelek osnoval se je v francoskem trgovskem ministerstvu, ki bode imel zavarovalne, sindikatske in zadružne stvari.

Električna razsvetljava se začne v Gradci z dnem 2. decembra.

50.000 mest je preskrbelo dosedaj leta 1858. osnovano društvo za posredovanje služeb trgovskih pomočnikov v Hamburgu.

Tovarno za čokolado napravijo trapisti na gradu v Rajhenburgu. Za gonjenje strojev bodo baje porabili moč Save.

Kmetijstvo.

Brananje travnikov.

Za umno kmetovalstvo je skušnja večkrat več vredna, kakor vse teoretične študije. Zaradi tega mora vsak poljedelec se na to ozirati, kaj je skušnja naučila njega in druge. Seveda mora pri tem prevdarjati tudi, kaj da je uzrok tej ali oni prikazni.

Skušnja je pokazala, da na travnikih v mnogih slučajih pridelamo dosti več trave, ako jih prebranamo. V nekaterih slučajih se je pridelalo dvakrat toliko krme. Z brananjem odpravi se mah in drugi plevel s travnikov in gnojnica gre lažje v zemljo. Zrak bolje prešine prst. To je dalo povod, da se je brananje proslavljajo.

Novejši poskusi so pa pokazali, da brananje včasih travnikom tudi škoduje. Ovira namreč rast nekaterih rastlin. Tako brananje se ni obneslo na jako apneni ilovnati zemlji, če so se travniki gnojili s kajnitom ali pa Tomaževo žlindro. Pridelalo se je manj krme, ko se je travnik prebranal. Zaradi tega pa ne gre brananja kar obsoditi. Iz tega jedino sledi, da naj poljedelec skuša določiti po skušnjah, jeli za njegove travnike brananje ugodno. To lahko stori, ako jeden del svojega travnika pobrana. Kmalu bode videl, če so na pobranem delu

rastline bolje ali pa slabše vspevajo, nego na nepobranem.

Vsekako se pa brananje ne sme opustiti na mahovitih travnikih. Z brananjem jedino moremo mah odpraviti s travnikov, kateri ovira rast krmskih rastlin. Z brananjem tako premenimo slabe travnike v primerno precej dobre. Tudi se z brananjem poravnajo neravnine na travnikih, kakor krtine, ki ovirajo košnjo. Brananje je pa tudi različne koristi za različno gnojenje, ali tudi tukaj še ni zadosti skušenj, ker umetno gnojenje se je jelo še le zadnje čase vvajati. Mahovite travnike je treba pomladi dobro pobranati, potresati jih s pepelom ali apnom in potem pa nasejati kacic dobrih trav.

Če travnike gnojiš z navadnim živalskim gnojem, jih moraš pomladi branati. Gnojiš jih najbolje jeseni, ko je minola zadnja košnja, predno nastopi mrz. Pomladi pa pobranaš tak travnik, da se ostale gruče gnoja razdrobe. Kar pa ostane sedaj še nerazkrojene slame, se vkupe spravi in dene na kompostni kup. Gnojenje s hlevskim gnojem pa tudi pokonča mahovje. Sploh pa taki živinski gnoj na travnikih tako ne izda, kakor na njivah, ker je gnojenje le po vrhu in se gnoj s prstjo ne pomeša. Ravno zaradi tega je pa brananje pri takem gnoji bolj potrebno. Pri gnojilih, katere se rajše raztope in tako pridejo v zemljo, je pa brananje manjšega pomena. Z živinskim gnojem kaže travnik le todi gnojiti, kjer gnoja za njive ne primanjkuje. Posebno primeren gnoj za travnike je pa kompost. Sploh se pri obdelovanju travnikov ne more ravnati vedno po enem kopitu, temveč se je treba ozirati na njih kakovost in razmere.

Kmetijske raznoterosti.

Vinska letina v Italiji. Letos se ceni pridelek vina v Italiji na 25 milijonov hektolitrov. Letina je slabša, kakor je bila lani, ko se ga je bilo pridelalo nad 32 milijonov hl.

Laška konoplja. Na Štajarskem so se jako dobro obnesli letos poskusi z italijansko konopljo in se bode njeno pridelovanje še razširilo.

Živinska kupčija je letos jako živahna. Za našega kmeta je dobro, da je zaprta meja proti Rusiji in Rumuniji. Tu naj omenimo, da je celo koroški poslanec Ghon se izrekel proti odprtju rumunske meje. Po njegovem mnenju je krivo draginji mesa na Dunaji to, da so trgovino z živino na Dunaji dobili v roke le nekateri bogatinje.

Pese so že letos pridelali nekaj na Dolenjskem. Preiskal jo je dr. Kramar v Celovci in se izrekel, da je v nji jako veliko sladkorja.

Poučni in zabavni del.

Družbe sv. Cirila in Metoda redna IX. velika skupščina

dne 7. avgusta 1894. l. v Novem Mestu.

(Dalje.)

Brzjavno so pozdravili družbo sv. Cirila in Metoda v Novem mestu:

Bela Peč: Gospod, otmi nas, ginemo! Sv. brata Ciril in Metod, prosita za nas! Morituri vos salutant!

Ertin, Maly.

Bohinjska Bistrica: Zbrane skupščinarje srčno pozdravljata, želeč najboljšega vspeha.

Predsednici ženskih podružnic šentpeterske v Ljubljani in krške: Ana dr. Zarnikova in Marija Pfeiferjeva.

Brežice: Ker je naš zastopnik službeno zadržan, pozdravljamo tem potom najsrčneje vse udeležnike. Živela družba, rešiteljica slovenske mladine!

Podružnica v Brežicah.

Budjevice: Čehi, na slovesnosti v Budjevicah zbrani, spominjajo se Vaše slavnosti in kličejo bratom Slovencem prisrčno: na zdar! živela slovanska vzajemnost! Lenc.

Celje: Kdor je bogat, daj rokohvat — dočim reven mož, vložil mali groš: in naš narod siromak — bode imovit orjak.

Dragotin Hribar, duhovnik Marzidovšek, notar Svetina, profesor Bezenšek, Vatroslav Holz.

Celovec: Metropoli Dolenjske na velevažnem shodu zbranim rodoljubom in rodoljubkinjam srdačni živio! Bog blagoslovi delo slavne družbe, ki bodi narodu našemu upanje na boljšo bodočnost! Podružnica celovška.

Celovec: Zadržani udeležiti se shoda pozdravljamo vse udeležence želeč, da prospeva slavna družba in utrdi ob mejah skale zoper naših nasprotnikov navale.

Jagodić, dr. Kraut, Legat.

Črmošnice: Slavna družba sv. Cirila in Metoda, danes Te pozdravlja Rim in Slovanski Velegrad, zbrano v glavnem mestu vesele Dolenjske. Tudi mi dva te danes ponižno pozdravljava s srčnim vzdihom do ljubega Boga; naj blagoslovi na prošnjo sv. bratov Cirila in Metoda za dušni in telesni blagor milega naroda delajočo družbo sv. Cirila in Metoda. Rog živi!

Brata Ciril in Metod.

Črnomelj: Živeli vrli branitelji naše dece! Slava kliče Vam rodovina Kupljenova.

Črnomelj: Bog blagoslovi delo slavne družbe!

Prva belokranjska ženska podružnica.

Črnomelj: Zbranim narodnim bojevnikom gromoviti živio!

Notar Kupljen.

Črnomelj: Vrlim braniteljem naše mladine: Slava in gromoviti živio!

Franjo Šusteršič, Ivan Nagu.

Gleichenburg: Za domovje se borite, za domovje vdarite!

Slovinci in Hrvati.

Gleichenberg: Blagoslovi mili Bog delovanje prepotrebne družbe! Prisrčno pozdravljam vse prečastite skupščinarje, ker sem sam zadržan. Zakaj, pojasnjuje kraj. V duhu sem pa pri Vas in z Vami. Od tu Vam kličem z brati Hrvati: Na zdar!

Doktor Štor.

Gleichenberg: Ovdje boraveči Hrvati i Slovenci Vam kliču: Napred za dom in slavjanstvo. Živili!

Stanko Tuškan, dr. Franjo Štor.

Herpelje: Iz Materije v tužni Istri: Bodi pozdravljena slavna skupščina, ki deluješ za narodne pravice. Naj Tvoji napori dosežejo zaželeni vspeh, da bi sijalo solnce